

CESARET

İsmet Emre

- Doğmak zaten kendiliğinden, irade dışı bir süreçtir ama yaşamak cesaret ister. Doğduğu andan itibaren insanın en belirgin içgüdüsünün ölümden uzak kalmak olduğu aşikâr. İlk nefesten başlayarak ondan sonraki bütün eyleyışlerimiz var kalmanın, varlığımızı pekiştirmenin ve geleceğe taşınmanın emareleridir. Her eylem, ölüme bir meydan okuyuştur ve gerçekten de hareket durağanlığın zıddı olduğu için ölüm eyleyişin içine sızamaz. En güçlü eyleyiş, ölüme en uzağa fırlatıp atıştır... Hevesle gerçekleştirilen bütün eyleyişler zaman duygusunu sonsuza kadar öteledikleri için ölümsüzlük vadisinin eserleridir. En güçlü eyleyiş ise doğrudan doğruya cesaretle ilgidir.

Haddizatında insanın yeryüzünde belirişî hayatın ölüm karşısındaki cesaretine dairdir. Zihin cesaretin gözü, kalp ise yumruğudur. Mide nasıl yemenin somut mekânı, ayak nasıl yürümenin somut imkânı ise zihin de cesaretin somut evi, kalp ise lav püskürten nefesidir. İnsanın hayatın gözeneklerine sokuluşu, ölüm imgelerini yerle bir edişî, bilime, sanata, kültür ve edebiyata dair devinimi, uğraşî ölümlün kollarına atılmadan önceki cesur hamleleridir. Kendisini kendisinden sonra da yaşatma gayreti güden bütün insanlar cesurdur ve öldükten sonra hâlâ aramızda dolaşan, hâlâ bize yüzeyleri, biçimleri, düşünceleri, duyguları, sesleri olduğundan daha parlak gösteren sanatçılar cesurdur. İnsanın özünde cesaret olduğu için hayat kendini görünmezleştirmiş olmalı. Kazanacağını bildiği hâlde onunla yüzleşmeyi göze alamadığı için ölüm kendini tozlaştıırıp her an her yerde karşımıza çıkabilecek bir ontolojiyle donatmıştır kendini. Korkaklık ile cesaret arasındaki sınırı bu iki duruş çok iyi özetler: Hayatta olduğu gibi cesaret göstere göstere gelir ve muhatabını sakınımsız karşılarken ölümdede olduğu gibi korku muhatabına gizlice yaklaşır ve sünepe dokunuşlarla yere serer. Korkaklığın süfli duygulara, cesare-

tin ise şan, şeref ve haysiyete ait oluşunun temel gerekçesi bu mertlik ve namertliğe dair olan kısımlarıdır.

Cesaret gücün mutlak görünüşünden kaynaklı olarak geçmiş ve geleceği unutturması, şimdiye taht kurması, varoluşu bile görünmezleştirerek sakımsız eylemi kalıba dökmesidir. Cesaret zihnin, kalbin ve duyuların geçici süreliğine kendi konumundan çıkıp yukarıya fırlaması, orada kendini seyretmesi ve kendini gerçekleştirme, dolayısıyla biriktirdiği enerjiyi en görünür hâle getirmesi demektir. Her cesur eylem, insanın kendini aşma girişimidir. Amacına ulaşmış her eylem ise insanın kendini aşmasının göstergesidir. Yaşama cesareti, yaratma cesareti, yazma cesareti benzeri ifadeler cesaretin belli ölçüde bir karar vermişliği, bu karar vermişliğe uygun sapmaz bir enerjiyi ve geri dönüşsüzlüğü ima etmektedir. Cesaret etmek için daha baştan cesaret edilecek şeyin buna uygun olması, cesaret gösterme esnasındaki kayıpları telafi edecek bir karşılığının olması umulur. Bilinç düzeyinde yer almasa, fark edilmese, görülme de cesaret kaybedişten mutlak korkmayı işaret ettiği için “dönüp geriye bakmaz”. Belki biraz da bu yüzden diğer pek çok konuda olduğu gibi cesaret de kendine en uzak vadiden, korku vadisinden ilham alır. Korku ne kadar büyükse cesaret de o kadar gösterir kendini. Cesaretin son noktasının korkuyu büsbütün unutup onun canına okuma anlamına gelişi de bununla ilgilidir.

Cesaret, kelimenin gerçek anlamıyla korkunun zıddıdır ve gücünü korkusuzluktan alır. Nasıl ki ışığın gücü karanlığın yoğunluğuna bağlı, yaşama sevincinin pınarı ölüm çeşmesi ise cesaretin susuzluktan dudakları çatlarken eğilip içtiği de korku suyudur. Aramızdaki en cesurlar, gerektiğinde ve tehdit belirdiğinde tabanlarını en hızlı yağlayıp kaçmayı, dağın ardında kaybolmayı da bilenlerdir. Korkaklar ile cesurlar arasındaki fark ise korkakların hızlı koşmayı bilmedikleri için sürekli ölümün emrinde gezmeleri ve kaçıp kurtulduklarını sandıkları yerden asla dışarı çıkmayı düşünmemeleridir. Cesurlar sadece yenilgi kaçınılmaz olduğundan ve tekrar yüzleşmek için kaçır. Vakit hazır olunca döner, kaldığı yerden devam eder ve işini sonlandırır. Sezai Karakoç’un “yenilgi yenilgi büyüyen zafer” ifadesi tam da cesarete özgü bu ruh hâlini yansıtmaktadır. Yenilgi kaçınılmaz olduğunda başını ölüme eğiş de gözlerinden çıkan cesaret ışığının havayla bulaşarak kendi gibilere yayma içgüdüğü taşır. Kaçarken bile cesurun zihninde kaçtığı şeyi alt etmenin planları vardır. Bu, aynı zamanda geçmişten bugüne büyük liderlerin ve savaş meydanlarındaki komutanların yeri geldiğinde geri çekilmeyi de bildiklerinin ve bunun asla korkaklık olmadığının da teorik zeminini oluşturmaktadır.

Gerek kendileri gerek dünya görüşleri gerekse ait oldukları toplumun menfaati için ölümü bile göze alan cesur insanlar gerçekte egosu en güçlü insanlardır. Çünkü cesaret egoya daırdır ve her durumda sahip olunan toplam enerjinin fazlasını gerektirmektedir. Bunun için de eyleyişin mutlaka bir metafizikle buluşturulmasına ihtiyaç var ve bunu sağlayan da güçlü egolar. Ancak ve

sadece güçlü egolar kahramanlar üretir ve kahramanlık birinci dereceden cesaretle ilgilidir. Sanatta, siyasette, bilimde kahramanlık statüsü elde etmiş ve ölümü alt ederek yaptıklarıyla ölümsüzleşmiş bütün insanlar güçlü ve sağlam bir karaktere sahip oldukları için yapmakta oldukları işin karşılığında geriye kalan her şeyi, hayatı bile yok saymışlardır. Bir savaşı kazanmak da, bir eser ortaya koymak da bütün o süreçlerde geriye kalan her şeyi yok saymaya dairdir. Elbette bu, bazen bir kereye mahsus verilmiş olan hayatın tamamını karanlığa terk edecek kertede, özveriyi de aşan ciddi bir fatura anlamına gelir. Evet, burada ciddi anlamda bir özveri var ama cesareti özveriden ayıran çizgi cesurun geriye hiçbir şey kalmayacak şekilde masaya hayatını sürmüş olmasıdır. Eyleyişi esnasında geçmiş ve geleceği çökerterek sadece şimdiki yüceltmesi ve yarattıklarını şimdinin sert mermerinden yontarak elde etmesidir.

Hayat sanatının en büyük ressamlarıdır cesurlar. Tarih galerisini gezerken korkaklık tablolarına rastlamazsınız. İyiler ile kötüler arasındaki savaşın nasıl sonlanacağını bilemeyiz. Haklılar ve haksızlar arasında yapılmış olanın da... Ama cesurlar ile korkaklar ne vakit cenge tutuşsa biliriz ki cesurlar kazanacak. Cesaret enerjinin parlatılması, korku ise onun söndürülmesi olduğundan kendini aşanlar ile inkâr edenler arasındaki güç dengesi birinciler lehine değişir. Bundan dolayıdır ki ölmüş ama cesaretini elçi bırakmış insan suretleri görürsünüz orada, o insanlık galerisinde... Ölümü sindirmiş, kıyıya itmiş, yüreği ve zihni göğün zirvelerinde dolaşan büyük ruhları... Bütün sinsiliğine rağmen ölüm bile yaklaşırken belli ölçüde bir mahcubiyet duyar cesurlara karşı. Muhtemelen canı çekilirken en az acı hissedenler cesurlardır. Ölümün az bir insafı varsa cesurlara korkaklara davrandığı gibi davranmaz. Tek hamlede bitirir cesurların işini, süründürmez. Çünkü vakit gelene kadar acıyı hep erteleyenler, görünmezleştirenler, ona aşına olmadıkları için çok daha kolay kabullenebilirler. Bir cesurun iç dünyası ölümü yerin yedi kat dibine gömmüşçesine korkusuzlukla doludur. Yüreğindeki cesareti özenle çıkarıp bir daha giymeyenler ise nasıl yaşadılarsa öyle ölürler. Korkuyla başlayan hayat, korkuyla devam eder ve korkuyla, korkuya teslim olur. Nasıl yaşadıysanız öyle ölüyorsunuz. Cesurlar ya savaş meydanlarında ya söylev verirken veya tefekkür ederken ama hep ayakta, korkaklar ise ya ihanet ederken ya laf taşır veya fısıldaşırken ama hep yatakta veya korkuyla sindikleri bir ağacın ardında ölürler. Ayakta ölenlerin heykeli dikilir, yatakta ölenleri toprak hevesle tüketir.